

Невен РАДИЧЕСКИ
Институт за национална историја, Скопје
Neven.radiceski@gmail.com

ПОПЛАВИТЕ ВО НР МАКЕДОНИЈА ВО 1962 ГОДИНА НИЗ СТРАНИЦИТЕ НА „НОВА МАКЕДОНИЈА“

Апстракт. – Трудот претставува осврт кон поплавите кои ја зафатиле Народна Република Македонија во ноември 1962 година, кои се вбројуваат во природните непогоди што нанеле најголеми материјални и финансиски штети во поновата македонска историја. Главно внимание е обрнато кон информациите во дневниот весник „Нова Македонија“. Весникот „Нова Македонија“ опширно и во детали информира за состојбата во поплавените подрачја, за размерите на предизвиканите штети, за преземените активности за справување со нив, како и за хуманитарните акции од републиката, од југословенската федерација и од странство за санирање на последиците.

Клучни зборови. – природни непогоди, поплави, НР Македонија, „Нова Македонија“

Поради географската положба, територијата на македонската држава е подложна на разни природни непогоди, кои се случуваат во помалку или повеќе зачестени временски интервали и се со различен интензитет. Меѓу нив, поради предизвиканите човечки жртви, материјална и друг вид штета, се издвојуваат земјотресите, поплавите, шумските пожари, свлечиштата, одроните, и т.н.

Помалку од година пред катастрофалниот земјотрес што го погодил Скопје, во средината на ноември 1962 година, поголем дел од Народна Република Македонија (НР Македонија) бил зафатен од поплави, до кои дошло како резултат на поројните дождови и надојдените реки. Поради значителниот воден потенцијал на Скопје и на Скопско, ова под-

рачје било посебно изложено на опасност од поплавување кое би имало сериозни последици, со оглед на фактот дека се работело за главниот и најголем град на НР Македонија, кој истовремено бил економски и културен центар. На 16 и на 17 ноември, дошло до значително зголемување на протокот на реките Лепенец и Треска и протокот на р. Вардар во Скопје веројатно надминал 1.500 кубни метри во секунда при што реките се излеале од коритото.¹ Надојдената вода предизвикала привремен прекин на сообраќајната (оштетени и поплавени патишта, поплавени железнички пруги и уништени или несигурни мостови) и на телефонската комуникација во Скопската околија,² на снабдувањето со електрична енергија и на водоснабдувањето, а посебно негативни последици претрпело земјоделството. Патот Скопје - Титов Велес бил вон употреба, бидејќи делови од него биле два метри под вода.³

Загрижувачка била состојбата кај езерото Матка поради високиот водостој на р. Треска, кој го зголемувал притисокот врз браната. Олеснителна околност претставувало тоа што временските прилики околу текот на р. Треска се стабилизирале, што го намалило притисокот на браната, а се вложиле напори за отстранување на големиот број наталожени трупови дрвја од браната, откорнати и повлечени од водената стихија.⁴ Притоа, вработените во хидроцентралата „Матка“, и покрај недостатокот на електрична енергија поради оштетените машини, успеале мануелно да ја подигнат испусната врата на водата за 80 сантиметри, што, исто така, одело во прилог на стабилизирање на состојбата.⁵ Кај дел од населението се раширил страв од рушење на браната, што би имало несогледливи последици и би ги изложило животите на луѓето на уште поголема опасност. Сепак, благодарение на отпорноста на браната и навремените активности од страна на вработените и на припадниците на инженерските единици на Југословенската народна армија (ЈНА) бил отстранет ризикот од големи оштетувања.⁶

¹ „Еднаш во 500 години“, Нова Македонија, XVIII/5786, 25.11.1962, 6.

² Во Скопската околија се вбројувале 9 општини: Бутел, Ѓорче Петров, Драчево, Петровец, Ракотинци, Идадија, Кале, Кисела Вода и Саат Кула. „Закон за подрачјата на околиците и општините на Народна Република Македонија“, Службен весник на НРМ, XIII/19, 13.07.1957, 328.

³ „Во Скопје - урнати 1.050 куќи, 4.445 граѓани без покрив“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 1.

⁴ „Денес ќе се расчистува браната кај Матка“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 4.

⁵ „Состојбата во Матка - неизменета“, Нова Македонија, XVIII/5782, 21.11.1962, 1.

⁶ „Денес ќе се расчистува...“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 4.

Според првичните проценки, поплавата во градот и околината урнала 1.050 куќи, со што без живеалишта останале 4.445 жители, а неопходно било евакуирање на 800 лица од посебно загрозените скопски села Петровец, Огњанци и Ржаничино, кои се наоѓале во тогашната општина Петровец.⁷ Во општината, односно во селото Мршевци, животот го изгубиле две лица.⁸ Над 3.400 хектари аграрно земјиште било поплавено, 5 километри од каналите за наводнување биле тешко оштетени, додека, пак, од надојдената и излеана р. Вардар се создала водна површина долга 12 километри.⁹

Состојбата била критична во неколку скопски населби. Најголеми штети претрпеле населбите Крив Дол, Пајко Маало, Кирил и Методи и Даме Груев кои биле најблиску до р. Вардар, односно во тогашната општина Кале. Според списокот во Штабот за борба против општи опасности, биле урнати најмалку 180 згради, а 800 семејства останале без дом и биле евакуирани во околните училишта кои биле поштедени од поплавите.¹⁰ Во Митрополијата на Македонската православна црква (МПЦ) биле уништени вредни историски документи, а разновидни штети претрпеле и објекти од општествен и економски карактер, меѓу кои биле Околинскиот суд, Народната банка, Комуналната банка, магацините на трговските претпријатија „Техномаркет“, „Центроколонијал“, „Нов дом“ и др.¹¹

Загубите во општината Ѓорче Петров и во тамошните населби Ѓорче Петров, Оризари и Сарај, изнесувале 15 урнати станбени згради и 25 семејства без покрив над главата, додека вкупниот број оштетени градби изнесувал 243, во кој живееле 334 домаќинства, односно 1.691 лице.¹² Притоа, поплавени биле подрумите на речиси сите куќи и згради. Спортскиот центар во Сарај бил, исто така, поплавен, а камповите уништени.¹³

Во општината Кисела Вода поплавата урнала 130 станови и 300 семејства биле сместени во училиштата.¹⁴ Во скопската општина Идадија

⁷ „Во Скопје - урнати 1.050 куќи...“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 1.

⁸ „Доброволни бригади расчистуваат улици и куќи“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 4.

⁹ Во Скопје - урнати 1.050 куќи...“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 1.

¹⁰ „Во Кале: без живот во 800 станови“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 3.

¹¹ Ibidem

¹² „По поплавата во Ѓорчепетровска општина“, Нова Македонија, XVIII/5784, 23.11.1962, 6.

¹³ Ibidem

¹⁴ „Во Кисела Вода: без паника – сè што може да се спаси“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 3.

имало 11 урнати куќи и триесетина станови, а стотина семејства ги изгубиле живеалиштата.¹⁵ 26 куќи биле урнати во општината Саат Кула, додека 46 биле тешко оштетени.¹⁶

Поплавата го однела и речиси целиот филмски фонд на претпријатието за производство на филмови „Вардар филм“, што претставувало непроценлива загуба од културно значење.¹⁷ Скопскиот народен театар претрпел штета, но неговата архива била спасена, меѓутоа загубите на Графичкиот завод „Гоце Делчев“ биле големи бидејќи пропаднале отпечатените материјали, хартијата и слоговите за печатење, како и машините за печатење.¹⁸

Надојдената Радушка река одвлекла 540 тони хромова руда од тогашниот рудник кој се наоѓал во близина на селата Рудник Радуша и Радуша, а од водата била зафатена и здавствената станица во која имало триесетина пациенти, со што го оштетила рудникот и околните објекти.¹⁹

Во другите делови од Македонија состојбата била, исто така, драматична. Патните комуникации меѓу Битола и Охрид, меѓу Прилеп и Крушево, меѓу Гостивар и Дебар и други релации биле привремено прекинати. Во Охридската околија сериозен проблем претставувал растот на нивото на Охридско Езеро и можноста тоа да ги поплави крајбрежните населби, вклучувајќи ги и Охрид и Струга. Всушност, на 14 и 15 ноември Охридската околија²⁰, како и други подрачја во НР Македонија, била зафатена од поплави, кои без живеалиште оставиле над илјада граѓани на Охрид, кои биле евакуирани во безбедни прифатилишта.²¹ Автокампот „Свети Размо“ крај Охрид бил речиси наполно руиниран. Материјална штета била евидентирана во Кичевската, Коселската, Бродската општина, како и на градилиштето на хидроцентралата „Глобочица“.²² Што

¹⁵ „Во Идадија: стотина загроени семејства“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 3.

¹⁶ „Во „Саат Кула“ се урнати 26 куќи“, Нова Македонија, XVIII/5782, 21.11.1962, 3.

¹⁷ „Хронологија 1895–1995“, *Кинотис* VII/13 (1995), 122.

¹⁸ „Во графичкиот завод „Гоце Делчев“ 700 милиони штета“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 2.

¹⁹ „Мала, но опасна река кај Радуша“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 2.

²⁰ Врз основа на Законот за подрачјата на околиците и на општините на НР Македонија, во Охридската околија се вбројувале 9 општини: Белчишта, Брод, Дебар, Кичево, Косел, Осломеј, Охрид, Ресен и Струга. „Закон за подрачјата на околиците и општините на Народна Република Македонија“, Службен весник на НРМ, XIII/19, 13.07.1957, 327–328.

²¹ „Во Охридска околија: штети над милијарда и 600 милиони динари“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

²² *Ibidem*

се однесува до Струга, таа се наоѓала во потешка состојба од остатокот од околицата. Туристичката населба во близина на градот била поплавена.²³ На 18 ноември, откако силно невреме го разбранувало Езерото била извршена општа мобилизација и 2.000 жители учествувале во поставување насип на езерскиот брег, при што биле поставени околу 3.000 вреќи песок.²⁴ Истовремено, биле вложени напори да се обезбеди мостот на надојдената р. Сатеска, лоциран меѓу Охрид и Струга.²⁵

Имајќи предвид дека текот на р. Црн Дрим бил привремено целосно запрен поради градењето на хидроцентралата „Глобочица“, поради новонастанатата ситуација било неизбежно негово делумно пуштање и истовремено запирање на влевањето на р. Сатеска, за да се намали нивото на Охридското Езеро (кое веќе ја достигнало максималната кота), и со тоа да се неутрализира можноста од поплавување на Охрид и на Струга.²⁶ Во меѓувреме, на 19 ноември, голем број стружани од сите возрасти се вклучиле во поставување насипи до езерскиот брег во должина од 2 км., додека, пак, истовремено, работници настојувале побрзо да го довршат кејот кај импровизираната брана каде што р. Црн Дрим се излева од Охридското Езеро.²⁷ По еден неуспешен обид, на 22 ноември р. Црн Дрим била пуштена од импровизираната брана, односно бил пуштен дел од капацитетот на реката, околу 60 кубни метри во секунда.²⁸ Тоа придонело за подобрување на состојбата во Струга.

Кичево и Кичевско биле делумно изолирани поради привремениот прекин на сообраќајните, автобуски релации со Битола, Гостивар и Охрид, а патот кон Брод и Прилеп бил тешко оштетен, како и мостот на р. Треска кај Брод.²⁹ Истовремено била прекината и железничката линија со Охрид, која била оштетена кај селото Мешеишта, Охридско.³⁰ Околу 200 куќи во градот биле поплавени, претежно во Бала Маало, Карпош, објектите по текот на р. Сушица, и т.н.³¹ Поради интензивните дож-

²³ „Во Струга: застрашува опасност од пробивање на езерото“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

²⁴ Ibidem

²⁵ Ibidem

²⁶ „Силна бура на Охридското Езеро: и натаму застрашува опасноста од изливање на Езерото кај Струга“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 4.

²⁷ Ibidem

²⁸ „Извештај од Струга: Дрим потече од Езерото“, Нова Македонија, XVIII/5784, 23.11.1962, 1.

²⁹ „Во Кичевско: сè уште прекинат патниот сообраќај со Прилеп и железничкиот со Охрид“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 4.

³⁰ Ibidem

³¹ Ibidem

дови биле преземени мерки за регулирање на коритото на Зајашка Река и поставување брана за заштита на градот од неа.³² Меѓу најголемите проблеми бил оштетениот водовод. Жителите на Кичево поради тоа останале без вода за пиење повеќе од една недела.³³

Во Ресен и Преспанско настрадале над 100 хектари земјоделски, овоштарски и лозарски насади, поплавата урнала 17 куќи, а оштетила 54.³⁴ Поголеми штети биле евидентирани во фабриката за конзерви „Преспанка“, Дрвниот комбинат и задружната килимарница од селото Лева Река.³⁵

Во Битолската околија,³⁶ најголеми штети имало во општина Новаци каде што биле надојдени реките Црна, Драгор и Шемница. Во општината се создало привремено езеро долго 25 км, а широко 6 км (поплавени биле околу 10.000 хектари плодно земјиште), што ја опфаќало речиси целата територија на општина Новаци, при што бил зафатен поголем дел од стопанството „Пелагонија“.³⁷ За кратко време ова езеро се зголемило на триесетина км. должина и 6-8 км. ширина, а подоцнежните проценки укажувале на 50.000 поплавени хектари, од кои 10.000 биле наполно уништени.³⁸ Селата Трн, Долно Егри и Средно Егри биле во опасност од поплавување, додека во самата Битола биле оштетени 27 куќи, кејовите на р. Драгор и поранешната р. Курдерес, претпријатието „Блаже Рогозинарот“, претпријатието за производство на конзерви „Пелагонија“ и др.³⁹ И другите општини од Битолската околија биле погодени од поплавите.

³² „Во Кичево: будност поради новите дождови“, Нова Македонија, XVIII/5782, 21.11.1962, 4.

³³ „Кичево – седум дена без вода“, Нова Македонија, XVIII/5785, 24.11.1962, 2.

³⁴ „Во Преспа: 140 милиони динари штета“, Нова Македонија XVIII/5785, 24.11.1962, 2.

³⁵ „Во Охридска околија: штети - 2 милијарди и 200 милиони динари“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 4.

³⁶ Според Законот за подрачјата на околиците и на општините на НР Македонија, во Битолската околија имало 13 општини: Битола, Бистрица, Демир Хисар, Дихово, Долнени, Кривогаштани, Крушево, Кукуречани, Мариово, Новаци, Плетвар, Прилеп и Тополчани. „Закон за подрачјата на околиците и општините на Народна Република Македонија“, Службен весник на НРМ, XIII/19, 13.07.1957, 325-326.

³⁷ „Во Пелагонија: прва процена на штетите: две милијарди и 400 милиони динари“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

³⁸ „По поплавите во Македонија: сеидбата на културите треба да продолжи“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 4.

³⁹ „Во Пелагонија: прва процена...“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

Како и во претходните околии, така и во Титоввелешката околија⁴⁰ поплавите предизвикале штети. На границата со Грција, р. Вардар била широка 700-800 метри.⁴¹ Дрвениот мост на р. Вардар кај Гевгелија бил уништен, дел од жителите на с. Богородица морале да се евакуираат, автопатот Скопје-Гевгелија бил привремено онеспособен, а околу 5.000 хектари во Гевгелиско, Валандовско и околу с. Богданци биле поплавени.⁴² Во Титов Велес поплавата оштетила над 20 куќи, штети претрпеле и кланицата и просториите на крзнарското претпријатие „Димко Митрев“, училиштата „Трајко Андреев“ и „Благој Митрев“, Народниот театар и киното, додека патот меѓу Титов Велес и Гевгелија се одвивал преку Штип и Струмица поради оштетениот мост кај селото Удово.⁴³ Жителите на Градско успеале да спасат 250.000 кг пченица, меѓутоа поплавата ги затрупала сите канали за наводнување и уништила 80 хектари посеви и градинарски култури.⁴⁴ Уште еден мост, долг 125 метри, кај тиквешкото село Дуброво бил разнесен од надојдените води.⁴⁵ Во општината Богомила биле урнати пет воденици, седум дрвени и три сидани мостови.⁴⁶

Во Тетовската околија⁴⁷ биле поплавени гостиварското село Форино и долнополошките села Шемшево, Туденце, Копанце и Раотинце, а постоела опасност р. Пена да го поплави Сараќино.⁴⁸ Водоводот во Тетово бил привремено оштетен, а патот Тетово – Гостивар – Дебар, како и патиштата Лазарополе – Тресонче и Бошков Мост – Лазарополе биле онеспособени за сообраќај, бидејќи на одредени места биле покриени

⁴⁰ Врз основа на Законот за подрачјата на околиците и на општините на НР Македонија, во Титоввелешката околија имало 11 општини: Богданци, Богомила, Валандово, Гевгелија, Градско, Кавадарци, Конопиште, Неготино, Отовица, Титов Велес и Чашка. „Закон за подрачјата на околиците и општините на Народна Република Македонија“, Службен весник на НРМ, XIII/19, 13.07.1957, 329-330.

⁴¹ „По долината на Вардар до граница“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 4.

⁴² „Однесен уште еден мост кај Гевгелија“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

⁴³ „Штетите само од урнати мостови – 500 милиони“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 4.

⁴⁴ „Во Титоввелешко: Вардар се повлекува во своето корито“, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ „Одвлечени мостови, разурнати населби“, Нова Македонија, XVIII/5782, 21.11.1962, 4.

⁴⁷ Според Законот за подрачјата на околиците и на општините на НР Македонија, во Тетовската околија имало 7 општини: Врапчиште, Гостивар, Жеровјани, Маврово, Сараќино, Тетово и Теарце. „Закон за подрачјата на околиците и општините на Народна Република Македонија“, Службен весник на НРМ, XIII/19, 13.07.1957, 329.

⁴⁸ „Во Тетовско: поплавени 3.000 хектари и однесени 8 мостови“, Нова Македонија, XVIII/5780, 19.11.1962, 5.

со земја.⁴⁹ Водите однеле осум мостови на споредни, локални патишта, а околу 3.000 хектари биле поплавени.

Републичката и локалните власти реагирале навремено и, со оглед на состојбата, организирано. Во справувањето со поплавите се вклучиле единиците на ЈНА, младинските организации, пожарникари од НР Македонија и од НР Србија, Народната милиција, граѓаните.⁵⁰ Биле преземени мерки за оспособување на патниот и на железничкиот сообраќај, како и за санација на водоводот и канализацијата во поплавените подрачја. Во народните одбори на општините биле формирани комисији за помош, кои обезбедувале пари, храна или сместување за оштетените граѓани.⁵¹

Поради можноста од појава на заразни заболувања, Советот за народно здравје на 19.11.1962 година издал наредба за задолжително вакцинирање на сите лица од 3 до 60 години против заразните болести кои вообичаено се јавуваат во вакви природни непогоди.⁵² Истовремено, Извршниот совет (ИС) на НР Македонија донел одлука за формирање Републички штаб за згрижување на настраданите од елементарни непогоди, кој го организирал вакцинирањето во кое се вклучиле здравствените работници од Македонија.⁵³ Во таа насока била и наредбата која се однесувала на третманот на домашните животни, при што се препорачувало нивно вакцинирање и безбедно отстранување на пцовисаните животни со цел да се избегнат заразни и други заболувања.⁵⁴

На проширената седница на Извршниот одбор на Главниот одбор на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија (ССРНМ) било укажано на потребата од натамошно отстранување на штетите од поплавите, расчистување на урнатините, на патиштата, оспособување на објектите, санација на водоводната мрежа, поправка

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ „Сто милиони динари за настраданите семејства“, Нова Македонија, XVIII/5782, 21.11.1962, 1.

⁵¹ „Во народните одбори формирани комисији за помош на граѓаните“, Нова Македонија, XVIII/5781, 20.11.1962, 2.

⁵² „Наредба за воведување задолжително вакцинирање против заразните болести црвен тифус, паратифус а и б и тетанус (тетравакцина)“, Службен весник на НРМ, XVII/37, 21.11.1962, 485-486.

⁵³ „Состанок на Републичкиот штаб за здравствено згрижување на постраданите од елементарна непогода“, XVIII/5780, 19.11.1962, 2.

⁵⁴ „Наредба за задолжително спроведување противеписоотски и ветеринарно-санитарни мерки во врска со поплавите во Народна Република Македонија“, Службен весник на НРМ, XVII/37, 21.11.1962, 486-487.

на мостовите и т.н.⁵⁵ ИС на НР Македонија одобрил еднократна помош за настраданите семејства во износ од 100 милиони динари, износ кој требало да го распределат општински комисији формирани за таа цел, а предност би имале околу 5.000 семејства кои останале без дом.⁵⁶ Покрај тоа, ИС донел одлука за формирање комисија⁵⁷ која би ја проценила штетите од поплавите и која би предложила мерки за нивно санирање.

Имајќи ја предвид тешката економска состојба во НР Македонија, во пресрет, со финансиска или друг вид материјална помош, излегле сојузната власт, одделни југословенски републики, поединци и повеќе организации од НР Македонија и од Југославија, како и некои меѓународни организации. Така, Сојузниот извршен совет издвоил милијарда динари, ИС на НР Србија одобрил 100 милиони динари,⁵⁸ ИС на НР Босна и Херцеговина 70 милиони, а ИС на НР Хрватска 100 милиони динари.⁵⁹ Извесна помош пристигнала и од хуманитарната организација CARE, како и од Светскиот сојуз на црквите и Лутеранската светска помош.⁶⁰

Што се однесува до материјалната штета што ја погодила НР Македонија, таа тешко се проценува. Како резултат на поплавите, заедно со уништените објекти била изгубена покуќнината во домовите, разни видови продажна стока, прехранбени артикли, лекови, облека, обувки, опрема, машини и техника во продавниците, аптеките, фабриките, складиштата, загуби во земјоделството, лозарството, сточарството и живинарството итн. Сепак, според некои проценки материјалната штета предизвикана од поплавите, изразена во денешна вредност, би се движела меѓу 100 и 300 милиони американски долари⁶¹, или пак, би изнесувала 7,4% од бруто-домашното производство.⁶²

Според геофизичарот д-р Шимон Вдовински, постои голема веројатност за поврзаност меѓу поплавата во Скопје во 1962 година и земјотресот кој го разурнал градот осум месеци подоцна. Дури и кога би се

⁵⁵ „Нагамошни напори за отстранување на последиците од поплавите“, Нова Македонија, XVIII/5784, 23.11.1962, 1.

⁵⁶ „Сто милиони динари помош за настраданите семејства“, Нова Македонија, XVIII/5782, 21.11.1962, 1.

⁵⁷ „Одлука за образување комисија за утврдување и проценка на штетата настаната од поплавите на територијата на НРМ“, Службен весник на НРМ, XVII/37, 21.11.1962, 485.

⁵⁸ „По катастрофалните поплави во Македонија“, XVIII/5784, 23.11.1962, 1.

⁵⁹ „По повод поплавите во НРМ“, Нова Македонија, XVIII/5786, 25.11.1962, 1.

⁶⁰ „Ќе бидат помогнати 30.000 настрадани од поплавите“, Нова Македонија, XVIII/5784, 23.11.1962, 2.

⁶¹ Milevski 2017, 58.

⁶² Popovska et al. 2017.

отфрлила ваквата претпоставка, извесно е дека поплавата предизвикала разни оштетувања на бројни објекти, со што, посредно, секако придонела последиците од земјотресот да бидат потешки.⁶³

По поплавите биле преземени активности во прилог на отстранување на опасноста од поплави, посебно во Скопје, преку регулирање на р. Вардар во централното градско подрачје,⁶⁴ односно преку отстранување на поројните води, градење насипи и канали за одводни води.⁶⁵ Сепак, се чини дека и покрај спроведените мерки поплавите сè уште претставуваат предизвик како за главниот град, така и за остатокот од Македонија.

БИБЛИОГРАФИЈА

ОБЈАВЕНИ ИЗВОРИ:

Службен весник на Народна Република Македонија.

ВЕСНИЦИ И СПИСАНИЈА:

„Нова Македонија“ – Орган на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија, Скопје.

„Пресинг“, Списание на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на Република Македонија.

ЛИТЕРАТУРА:

Ivica Milevski, “Natural hazards in the Republic of Macedonia with special emphasis on flood and earthquake in Skopje in 2016”, *Geographical Reviews*, 50 (2017), 53-69.

Cvetanka Popovska, Dimitrija Sekovski, Darko Barbačić, Ivan Blinkov, “Flood Risk Management: Case Study on Institutional Models”, *Journal of Advanced Engineering*, Volume 1, Issue 1, 3, 2017, 1-14.

[https://gudapuris.com/articles/10.31829-2576-8506.jae2017-1\(1\)-103.pdf](https://gudapuris.com/articles/10.31829-2576-8506.jae2017-1(1)-103.pdf)

50 години од земјотресот во Скопје 1963-2014: Скопје - античко или модерно, Темплум, Скопје, 2014.

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ:

Светскиот експерт д-р Шимон Вдовински за земјотресот во Скопје, Енаука, 12.09.2016, <https://enauka.mk/svetскиот-ekspert-dr-shimon-wdowinski-za-zemjotresite-vo-skopje/>.

⁶³ „Светскиот експерт д-р Шимон Вдовински”...

⁶⁴ „И природата и општеството имаат удел во катастрофалните последици од поплавите“, Пресинг, V/31, 09.2016, 13.

⁶⁵ „Обнова и изградба на Скопје“ 2014, 120.

Neven RADIČESKI
Institute of National History, Skopje

THE FLOODS IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF MACEDONIA IN 1962 THROUGH THE PAGES OF "NOVA MAKEDONIJA"

(summary)

The floods that affected the People's Republic of Macedonia in November 1962 are counted among the natural disasters of the 20th century, which, in addition to the earthquake in Skopje in 1963, caused the greatest material damage, not only in the capital but also in several populated areas of the republic. As a result of the intense rainfall, some rivers overflowed their banks and flooded a large number of residences, leaving thousands of residents homeless, destroying numerous and varied movable properties. Several buildings of an economic, cultural-educational and other character suffered damage. In certain places traffic and telephone communication, water supply, electricity supply and sewage system were interrupted. The agricultural sector suffered great losses, as tens of thousands of hectares of arable land were flooded.

Thanks to the quick and competent intervention of the authorities, members of the Yugoslav People's Army, firefighters from the People's Republic of Macedonia and other Yugoslav republics, as well as citizens who volunteered, adequate measures were taken to prevent the spread of the flood, to rescue and accommodate the endangered residents and to repair of the caused damages, as well as to provide food and necessary medicines. Mandatory vaccination of the population was carried out to avoid possible epidemics and the epidemiological situation was monitored in the areas affected by the natural disaster.

The government of the Republic, the federal Yugoslav government, as well as the authorities from other the Yugoslav republics approved financial assistance to deal with the consequences of the flood. Solidarity was also expressed by several companies, associations and individuals who sent financial or other types of material assistance.

The newspaper "Nova Makedonija" paid due attention to the events related to the floods in the People's Republic of Macedonia, the situation in the affected areas, the extent of the damage caused, as well as the measures and activities undertaken to deal with the consequences.

